ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

Վահէ-Վահեան – «Յարալէզներու հաշտութիւնը» (Հայրենական յուշեր). Հրատարակութիւն «Արեւ» ամսագրի. Պէյրութ, 1953. էջ 487:

Ներկաղթի յիշատակներուն սխրալի ամփոփում մըն է այս հատորը յայտնի գրագէտ ու բանաստեղծ Վահէ-Վահեանի, որ մասնակցելու համար Հայաստանի Սովետական Գրողներու Բ. Համագումարին՝ գացած էր Երեւան: Գիրքը շատ օգտակար անդրադարձումներ կը պարունակէ մայր հողին վրայ կատարուած նուաճումներու, գեղարուեստական ու գրական արտադրութիւններու մասին:

Տեղական նկարագրութիւններէն և հանդէսներէն զատ՝ հոն կը գտնենք հայ գրագէտներու եւ արուեստագէտներու հետ իր կատարած խօսակցութիւններուն եւ կրած տպաւորութիւններուն արձագանգը, որոնք յատկապէս կարեւորութիւն ունին արտասահմանի հայերուս համար:

Ընդարձակ հատորը իր բազմաթիւ բաժանումներու մէջ՝ ա) Ճամբան դէպի հայրենիք. բ) Հող եւ հպարտութիւն. գ) Գրողներու համագումարը. դ) Ոգի եւ կեանք. ե) Օտարութեան ուրուականը. զ) Պանդխտութիւն վերստին, տաք ու բեմադրական շարժումով մեզի կու տայ ապրումներ, խորհրդածութիւններ, նկարագրութիւններ հայրենի երկրին ներշնչումներու տակ:

Հատորը զարդարուած է բազմաթիւ պատկերներով՝ ճարտարարուեստական գործերու, բնութեան տեսարաններու, գեղջուկ կեանքի, գեղարուեստական ներկայացումներու, կարեւոր անձնաւորութիւններու եւ գրական դէմքերու:

Հատորին խորագիրը՝ Յարալէզներու հաշտութիւնը՝ ազգային հին աւանդութեան եւ հայրենական երկրի վերածնունդի մը գաղափարին հետ կապուած, խորհրդապաշտական բան մ'ունի: Հայրենական յուշեր-ը իբր երկրորդ խորագիր՝ շատ աւելի մօտէն կու տայ բովանդակութեան ճշգրիտ գաղափարը:

ԽՄԲ.

ԲԱՆԱԳՈՂ ՎԻՊԱՍԱՆ ՄԸ

«Լերան Ոգին» տիտղոսով գիրքը, մեծ եղեռնի օրերէն առնուած վէպ մըն է, ուր խումբ մը երիտասարդներու յեղափոխական կեանքը կը նկարագրուի անպաճոյճ եւ համեստ ոճով:

Հեղինակը, որուն ծածկանունն է Սեւ-Ոստ, յաջողած է երեւակայական դերուագներով հետաքրքրական դարձնել վէպը: Կարգ մը յայտնի թերութիւններ, օրինակ՝ անբնական լուծում կնճռոտ դէպքերու, պակասաւոր վերտուածք տիպարներու, հոգեբանական խոր ըմբռնումի բացակայութիւն, շատ բան կորսնցնել կու տան վէպի արժէքէն:

Հակառակ այս թերութիւններուն, հեղինակին սահուն ոճը, երեւակայութիւն բորբոքող քաջագործութիւններու նկարագրութիւնը այնքան հաճոյք կը պատճառեն պատանի ընթերցողին, որքան արկածախնդրական շարժանկարի մը ներկայ դրտնուիլը:

«Լերան Ոգի»ի հեղինակին այս քանի մը առաւելութիւններուն վրայ սակայն, սեւ ամպ մը կը տարածուի, երբ նկատենք թէ այս վէպին մէջ էջերով ընդօրինակութիւն կայ Հենրիկոս Սիէնքիէվիչի «Սրով ու Հրով» վէպէն: Մեր հեղինակը, ոչ միայն մեծապէս ազդուած է լեհ վիպագիրէն, որուն համար նուազ խստապահանջ պիտի ըլլայինք, այլ գրեթէ բառ առ բառ, գլուխներ ամբողջ, օրինակած է «Սրով ու Հրով» վէպի ամէնէն հետաքրքրական մասերէն: Բանագողութիւնը ակնյայտնի է: Զեռքիս տակ ունիմ «Սրով ու Հրով»ի հայերէն թարգմանութիւնը, տպուած Վենետիկ 1906–1907 եւ «Լերան Ոգին», տրպուած Պէյրութ 1951-ին, «Կայծ» մատենաշարի թիւ 36 հրատարակութիւնը:

Այս երկու հատորներէն կ'ընեմ հետեւեալ բաղդատական մէջբերումները.

ՍՐՈՎ ՈՒ ՀՐՈՎ

Գ. հատոր, էջ 106

Զակլոպա կոնակին վրայ պառկած էր··· — վիճակս վատ է, — մտքէն անցուց···

— Ճար չկայ, ըսաւ ինքնիրեն Զակլոպա ու ուզեց երրորդ պատին մօտենալ: Ճակատը պինդ բանի մը զարկաւ: Շօշափեց. սանդուղ մըն էր: ··· Զակլոպա՝ առանց երկայն բարակ մտածելու, վեր ելաւ, նստաւ յարդանոցին եզերքը ու սկսաւ սանդուղը վեր քաշել: Երբ բոլորովին վեր քաշեց.

— Ահ, – բացագանչեց. — հիմա բերդի մը մէջ եմ: Հիմա գիս դիւրութեամբ չեն կարող բռնել նոյնիսկ եթէ ուրիշ սանդուղ ալ գտնեն···, հիմա միտքս եկաւ. կրնան կրակ տալ: ··· Ինչ ալ ըլլայ, ողջ գիս ձեռք չեն կրնար բերել···

Ոտքի ելաւ, սկսաւ առաստաղի յարդերը մէկդի ընել ծակ մը բանալու ու դուրսի աշխարհքը դիտելու համար: ··· Հով մ'ալ կը փչէր որով յարդին հանած ձայնը չէր լսուեր: Զակլոպա՝ բացած ծակէն գլուխը դուրս հանեց ու չորս կողմ դիտեց: Արեւելքի կողմը, սկսեր էր լուսանալ:

Տեսաւ որ, յանկարծ, մարդ մը ոտքի ելաւ ու յամբ քայլերով դաւթէն անցաւ եւ ձիերու դիմացը կեցաւ, զաղախներուն քանի մը խօսք ըսաւ:

— Է՛յ, տղաք··· դուք էք՞ քնանար:

— Ոչ, բայց քուն ունինք: Պահակները փոխելու ժա՞մն է:

— Քիչ մը վերջ: Իսկ ի՞նչ կ'ընէ այն չան տըղան, դուրս ելա՞ւ:

— Հոգին փչած պիտի ըլլայ, բնաւ չշարժեցաւ:

— Անմիջապէս, — պատասխանեցին քանի մը զինուորներ դէպի ախոռը ուղղելով քայլերնին:

— Ո՞ւր մտեր է, — լսեց խօսիլ վարէն: Կրակ մը վառէ, Բորեզ···

— Ո՞ւր ես, է՛յ···

— Լեհը չկայ

— Ի՞նչպէս չկայ

— Գետնի տակ անցեր է: Աներեւոյթ եղեր է:

— Անկարելի է: Փախե՞ր է արդեօք:

— ··· Ամէն կողմ նայեցա՞ք:

— Ամէն կողմ:

— Յարդանոցին մէջ՞:

— Ի՞նչպէս կրնար հոն ելլել, այնպէս կապուած:

ԼԵՐԱՆ ՈԳԻՆ

էջ 194

Կոնակի վրայ պառկած էր··· — կացութիւնս դէշ է, մտածեց Պետրոս: Ճարահատ ետ դարձաւ իր դտնուած ախոռը. շօշափեց պատերը, նայեցաւ տանիքին տեսնելու համար թէ կրնա՞յ անկէ փախիլ:

Խարխափելով ասդին անդին կ'երթար, երբ զարնուեցաւ բանի մը··· շարժական սանդուխ մըն էր: Առանց երկար բարակ մտածելու, Պետրոս վեր ելաւ, նստեցաւ յարդանոցին մէջ եւ սանդուխը վեր քաշեց:

— Ապահով եմ ալեւս, գոնէ առժամապէս, մըտածեց ան. ամբոցի մը մէջ կը գտնուիմ ուրկէ կրնամ ետ մղել ամէն յարձակում. եթէ կրակ տան այն տեղն բանս բուրդ է··· ամէն պարագայի տակ ասիկա նախընտրելի է որովհետեւ ողջ ողջ չեմ իյնար ձեռքերնին:

Ոտքի ելաւ··· սկսաւ յարդերը մէկ կողմ ընել, ծակ մը բանալու եւ դուրս նայելու համար, հով մը եկած ըլլալով պահակները չլսեցին յարդերուն ձայնը: Պետրոս գլուխը դուրս հանեց ծակէն եւ չորս կողմ դիտեց: Արշալոյսը սկսած էր ծագիլ:

Ցանկարծ տասնապետ մը դուրս ելաւ խրճիթէ մը եւ յամրաքայլ եկաւ զինուորներուն քով, քանի մը հրամաններ տուաւ պահակներուն ու եկաւ կեցաւ ախոռին դրան առջեւ:

— Էյ, գիշերը լաւ հսկեցի՞ք:

— Այո, բայց արդէն յոգնած ենք եւ քնանալ կ'ուզենք:

— Լա՛ւ, հիմա կը փոխեմ ձեզ եւ ուրիշ պահակներ կը դրկեմ. բանտարկեալը նե՞րսն է:

— Անշուշտ, սատկած ըլլալու է, որովհետեւ ձայն ձուն չհաներ կեավուրը:

— Անմիջապէս, ըսին քանի մը զինուորներ. եւ ուղղուեցան դէպի ախոռ:

— Ո՞ւր մտեր է, ըսաւ անոնցմէ մէկը լոյս մը վառէ, Հասան:

— Է՛յ կեավուր, ո՞ւր ես:

— Զկայ մարդը

— Ի՞նչ

— Զկայ, աներեւոյթ եղեր է···:

— Անկարելի է· ուրկէ՞ փախած պիտի ըլլայ:

— Ամէն կողմ լաւ մը նայեցէք···

— Յարդանոցին մէջ նայեցա՞ք···

— Բայց ինչպէս կրնար ելլել քանի որ կապուած էր: